

BESZÁMOLÓ

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT 2020-2021. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Kedves kollégák, tisztelt résztvevők a virtuális térben!

„Rendhagyó közgyűlésre jöttünk össze: a járvány mindannyiunk életében új helyzetet teremtett; nem úgy dolgozunk, nem úgy tanítunk, nem úgy közlekedünk, nem úgy vásárolunk, és nem úgy nyaralunk, mint máskor.” – kezdtem tavaly szeptemberben a májusról őszre halasztott, de még ténylegesen, egy valós teremben megtartott közgyűlésünkön. Legrosszabb álmainkban sem gondoltuk, hogy most, jó fél évvel később még mindig nem élhetjük a megszokott életünket, sőt, az elmúlt hónapokban még súlyosbodott is a járványhelyzet.

A körülmények okán végül nem maradt más lehetőségünk, kénytelenek voltunk mi is úgy dönteni, hogy közgyűlésünket on-line formában tartjuk meg, bízva abban, hogy ez a megoldás a későbbiekben nem marad az életünk része, és jövő ilyenkor már valóban, ténylegesen találkozhatunk.

Az elmúlt fél évben a helyzet miatt kevés rendezvényre került sor. Tartottunk ugyan hagyományos rendezvényt is – pl. 2020. szeptember 29., *Szombathely* ELTE Savaria Egyetemi Központ - tudományos ülés: Magyarország és Ausztria az I. világháború után. (Murber Ibolya: *Osztrák – magyar válságkezelés 1918 – 1920*, és Tóth Imre: *Az első magyar békerevízió előadásokkal*); 2020. október 20. Szombathely, könyvbemutató: Agócs Nándor: *Pannóniai és helyi birtokosok Augustustól Iustinianusig*. Bp. 2019. könyvét Grüll Tibor a PTE egyetemi tanára mutatta be – a programjaink azonban főként átkerültek az online térbe. Ilyen volt az első online konferenciánk, az Információtörténeti Szakosztály rendezvénye 2020. októberében, A lista mámore, avagy az adatkultúra története címmel, 12 előadóval.

Hasonló online konferenciát a Társulat több vidéki csoportjánál is rendeztek a kollégák: így például tartottak Pécssett (Pécs, PTE KTK 2020. november 26. *Gazdaság- és társadalomtörténeti kutatások a Dél-Dunántúlon*, az MTA PAB Gazdaság- és Társadalomtörténeti Munkabizottsága által szervezett, az MTT DDCs által is támogatott rendezvény volt. A megjelent tanulmánykötet letölthető: <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23767>), vagy Nyíregyházán (2020. december 15. – (Nyíregyházi Egyetem youtube-csatornája) - *A magyar arisztokrácia Trianon-traumái* címmel,

amelyet a pandémia miatt a szervezők többször is átszerveztek, végül kénytelenek voltak az online-térbe áthelyezni. Az előadásokat hangos ppt formátumban a Nyíregyházi Egyetem youtube-csatornáján tették elérhetővé: https://www.youtube.com/playlist?list=PLYpyZ49VYVnQsE-YrA5S_lweabFBcKbm3)

Az így megtartott rendezvények változatos műfajjal és témával csábították a gép elé a közönséget: több alkalommal is jelentkezett Budapesten a Vekerdi Online klub (pl. 2020. december 10. Vendégek Berlinből: Dalos György és Dunai Andrea), tartottunk hagyományos egy-előadás rendezvényt (2021. március 26. Szombathely ELTE Savaria Egyetemi Központ online előadás: Vadas András: A Rába völgy, mint háborús környezet a korai újkor első felében), és nagy érdeklődéssel, százfős bejelentkezett hallgatósággal kétnapos konferenciát tartott a Tanári Tagozat, neves nemzetközi és hazai előadókkal, a doktoranduszok bemutatkozásával, végig komoly és aktív érdeklődéssel. (2021. április 16-17. Nézőpontok. A történelemtanítás elméletének és gyakorlatának nemzetközi és hazai trendjei. Perspectives. International and National Trends in the Theory and the Practice of History Teaching)

Az online program előnye – és ezt se hallgassuk el –, hogy lehetővé tette, hogy az előadásokba olyan kutatók, érdeklődők is bekapcsolódhassanak, akik nem az adott településen, régióban élnek. A Tanári Tagozat neves külföldi előadóit hagyományos konferenciára aligha tudtuk volna meghívni, ha szállást-repülőjegyet kellett volna biztosítanunk, s az Információtörténeti Szakosztály konferenciájára se jutott volna külföldi látogató a hagyományos keretek között. Nem szeretjük tehát az online konferenciázást, de bizonyos elemeit a későbbiekben is hasznos lenne megtartani.

Mit csináltunk még a kényszerű visszavonultság ideje alatt?

Például könyvet. Ez évben a Társulat két olyan könyvet adott ki, amit még hosszú időn keresztül sokszor fogunk a könyvespolcra levenni:

- a Századok könyvek című saját sorozatunkban ez évben már az ötödik kötet jelent meg (C. Tóth Norbert: A magyar királyság nádora. A nádori és helytartói intézmény története (1342-1562), Magyar Történelmi Társulat, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest, 2020.). A sorozat első négy kötete letölthető a Századok honlapjáról (<https://szazadok.hu/repertorium/>).

- Ez évben jelent meg a Tanári Tagozat első saját kiadványa is – Dárdai Ágnes főszerk., Kaposi József és Katona András szerk.: *A TÖRTÉNELEMT@NÍTÁS a történelemtanításért* címmel –, amely nyomtatott és online formátumban is elérhető (<https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23750>).

És természetesen készültek a Társulat folyóiratai is: a Századok hat számában – ami gyakorlatilag hat tanulmánykötet – 2020-ban 48 tanulmányt közöltünk, a Turulnál pedig 2019-től az eddigi füzetenkénti 40 oldalt a szerkesztőség felemelte 48 oldal terjedelembre, így itt is több olvasnivalóval számolhatunk.

Az elmúlt fél évben emellett pedig sok időt töltöttünk tervezéssel, pályázással.

Az elnyert pénzösszegeknek köszönhetően – ha végre megszabadulhatunk a maszkoktól – rendkívül gazdag programkínálattal tudunk szolgálni a tagságunknak. Mindenekelőtt szeretnénk megtartani az előbb tavaly nyárra, majd októberre tervezett nyári táborunkat. Mivel a célra elnyert pénzt sikerült áthoznunk erre az évre, jelenlegi terveink szerint aug. 24-26-án kerülne sor *A centrális fejlődés csomópontjai Magyarországon című táborunkra, Tengelicen, a Hotel Orchideában.* (A tervezett témakörök: Városok a Kárpát-medencében a honfoglalás előtt (A római települési szerkezet fennmaradása) / Középkori városok / A kora újkori Magyarország / A kiegyezés és Trianon hatásai / A szocializmus hatásai) A felhívás hamarosan megjelenik a honlapon és hírlevelünkben is, kérem, kísérik figyelemmel a szokásos fórumainkat!

Az ez évre elnyert összegek két NKA-pályázati különkerethez kapcsolódnak. Az egyik pályázaton négy megadott nagyobb témakörrel pályáztunk (ezeket a témákat nagyon gyorsan kellett eldöntenünk), a másik egy Széchenyi évfordulóhoz kapcsolódik.

Az első pályázat négy témaköre:

1. Összeesküvési teóriák a magyar történelemben
2. Felfedezések és találmányok - a „nemzeti elsőségről” folytatott viták színe és visszaja
3. Természettörténet – emberkéz okozta, illetve attól független környezeti változások
4. Várak a történelemben, a forrásokban és a terepen

Előzetes egyeztetéseink szerint a tervezett egy-egy nagyobb konferencia mellett további társrendezvényeink is lesznek majd, pl. a vár-téma kapcsán Egerben, Pécsen, Zalaegerszegen is lesznek előadások. Hasonlóképpen több programot takar a Széchenyi tervünk is.

5. A „Széchenyi 230” évforduló keretébe illeszkedő programsorozat

2021. szeptember 21-én lesz 230. esztendeje annak, hogy Széchenyi István megszületett Bécsben. A Társulat az évforduló méltó megünneplésére egy négy konferenciából és három előadásból álló rendezvénysorozatot tervez. Központi rendezvényként Budapesten egész napos reprezentatív *konferenciát tervez* Széchenyi munkásságának és életének elemzésére.

A reprezentatív központi rendezvényhez a *tagszervezetek saját rendezvényekkel* csatlakoznak, műhelykonferenciáik, előadásaik egyes megközelítéseket dolgoznak ki, másrészt szélesebb közönség számára teszik elérhetővé a történettudomány eredményeit.

Az évfordulóhoz kapcsolódóan két kiadványt kívánunk megjelentetni. Egy tanulmánykötetet a konferencia-előadások szerkesztett, jegyzetelt kéziratainak kiadásával, a Társulat saját könyvsorozatában, a Századok-könyvek sorozatban, valamint egy katalógust (Egervölgyi Dezső – Vigh Róbert: *Széchenyi István ábrázolása érmeiken, plaketteken*) a Martin Opitz kiadó gondozásában, amely az 1848 és 2021 közötti időszakból gyűjtötte össze Széchenyi István (és rövidebben a Széchenyi család más tagjainak) ábrázolásait az éremművészetben.

Emellett lennének még további tagozati rendezvényeink: az Információtörténeti Szakosztály tizedik, 2021 őszi konferenciáját a járvány aktualitásra tekintettel Jelző- és riasztórendszerek a világtörténelemben címmel szervezik, az Egyháztörténeti Szakosztály pedig Egyház, vallás és hatalom címmel tervez konferenciát decemberre.

Milyen feladatok állnak még előttünk – a rendezvényeken túl – a következő fél évben? Közülük most kettőt emelnék ki:

- mindenekelőtt meg kell ejteni azokat a tagozati választásokat, amelyeket – noha az alapszabály szerint már aktuálissá váltak – a járvány miatt elhalasztottunk. Vannak olyan szervezeti egységeink, amelyek egy ideje téli álmra rendelkeztek be – esetükben két lehetőség áll előttünk: megújítás, ill. elengedés. Keresni fogom a vezetőiket, hogy a helyzetet tisztázzuk, de az „alvó sejteket” nem fogjuk megtartani.
- a másik pedig a pénzügyekkel való foglalkozás. Látszólag jól állunk, hisz komoly összegeket nyertünk – ezek azonban csak konkrét feladatokra használhatók fel. Működésünkre csak az akadémiai támogatás használható, az pedig nagyon régóta nem emelkedett. Arra kérek mindenkit, rendezze az elmaradt tagdíját, ez rendkívül fontos

lenne, és ha támogatni szeretné a Társulatot, ne habozzon. Legyen elég itt csak a postaköltséget megemlíteni – erre nem kapunk semmiféle pályázati támogatást.

Végül szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik munkánkat az elmúlt év során segítették, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont vezetésének, a tagozatok és vidéki csoportok vezetőinek, Simon Anitának, aki nem csak a Századokat, de a honlapunkat is gondozza, és természetesen a nélkülözhetetlen Csizmadia Erzsébetnek.

Csukovits Enikő
főtitkár